

Gibanje učiteljstva in prosvete v drugih državah.

Iz Nemčije.

—n Pedagoški in učiteljski listi v Nemčiji. Na zadnjem učit. zborovanju rad. okraja je neki tovariš odločno trdil, da naše šolstvo napreduje. To je zelo razveseljivo, toda, trditve ni dokazana. Hrepenenje nas vseh je, da dvignemo naše šolstvo, a napredek moramo meriti s primerami šolstva drugje. Mnenja sem, da lahko vzamemo tu za vzgled Nemčijo. Tam je zanimanje za domače in inozemsko šolstvo, veliko in obče, ker ta država hoče vzgojiti nov rod, ki bi imponiral vsemu svetu.

Odsev tega delovanja so mnogi številni pedagoški listi. Poštni seznam jih izkazuje nad 300.

Če se hočemo poglobiti v dejansko stanje tega šolstva, si naročimo pred vsem nekaj pedag. listov iz Nemčije. Tedaj bomo kmalu na platformi za pre-sojo našega dela in našega uspeha.

Pribiti pa moram takoj, da imamo sami tudi precej odličnih šolnikov, ki so nam v čast. Sledimo temu možem. Ne uživamo samo plod njihovih truda. Sami stopajmo po njihovih poteh in cena našega življenja bo višja. Lotimo se dela na pedag. polju! Tvorimo posamezne skupine znanjaželjnih tovarišev(ice) in razpravljajmo na sestankih naše probleme. Posledica bodo predavanja, širjenje obzorja ter občega zanimanja za šolstvo in vseobči napredek, katerega se bomo veselili mi in naši potomci.

Učitelji smo stanice, od katerih zavisi vse delo. Če so te stanice v zvezi s plodovitostjo, je razvoj krepak in vseobči, napredek blagoslovljen.

Le od spodaj prihaja napredek, od zgoraj redko kedaj. Ker država bo j mačehovsko skrbi za našo izobrazbo, se izobrazujemo sami! Saj bo to znanje globlje in dragocenejše, kot pa znanje, ki smo si ga pridobili na raznih zavodih, ko še nismo bili popolnoma dozoreli. V zmislu svojih vrstic navajam nekaj vodilnih pedag. listov. Ti so:

1. »Die Arbeitsschule«. Založništvo: Quelle & Meyer, Leipzig. Izdajatelj: univ. prof. Scheibner. (Ta časopis kaže svežo, moderno strujo.)

2. »Neue Bahnen«. Založn.: Dür'sche Buchhandlung, Leipzig. (Ta list je vodil reformno delo v zadnjih 15. letih.)

3. »Die neue Erziehung« od Pavla Oesterreich. Založn.: Schwetschke & Sohn, Berlin W. 30, Freisingerstraße. (Ta list je glasilo odločnih šolskih reformatorjev.)

4. »Deutsche Lehrerinnen-Zeitung«. Organ splošnega nemškega društva učiteljic. Založn.: Herbig, Berlin W. 35 Flottwellstr. 4.

5. »Preussische Lehrerzeitung«, izdaja prusko učit. društvo, Magdeburg, Breiterweg 214.

6. »Pedagogische Post«, kat. list za vzgojo in izobrazbo. Založn.: Märkische Vereinsdruckerei Schürmann & Klagges, Bochum, Mühlenstr. 12.

7. »Pharus«. Kat. časopis za orijentiranje splošne pedagogike. Založn.: Lud-vik Auer, Donauwörth.

8. »Die Volksschule«. Založn.: Julii Beltz, Langensalza.

9. »Pedagogische Warte«. Založn.: W. A. Ziekfeldt, Osterwieck a/Harz.

10. »Kindergarten«. Založn.: Quelle & Meyer, Leipzig.

11. »Die Hilfsschule«. Založn.: Karl Marhold, Halle a/Saale.

12. »Die Berufsschule«. Založn.: Ju-lius Beltz, Langensalza.

Tovariši in tovarišice! Vzajemno si naročite nekatere izmed navedenih listov, začetkoma lahko brezplačno na vpogled. Seznanjajmo se s tujino, da bomo svojo domačijo še bolj ljubili, zanjo delovali in živeli. Leo P.

Iz Čehoslovaške.

—čh Oster boj hoče napovedati češko učiteljstvo vsakemu, ki bi ga hotel izriniti iz paritetnega zakona, češ da je ta zakon zanj to, kar je delavstvu 8 urni delavnik.

—čh V šol. letu 24—25 je bilo na Češkem 20.233 razredov — 13.499 čeških in 6734 nemških. Državni šolski svet je sedaj reducirjal 934 čeških in 563 nemških razredov, kar znaša 7.4% od vseh. Učiteljstvo stoji na stališču, da se to ne bi smelo izvršiti, ker so učenci zrasli v dobi go-

spodarske in socialne bede, in radi tega ne smejo biti razredi prenapolnjeni.

—čh Organizacija ZUS stoji na stališču, da se morajo učiteljstvu plače izjednačiti z onimi državnih uradnikov.

—čh Diskusija češkega učiteljstva o podražavljenju šolstva. Tako piše tov. Josef Černý v spisu »Škola a učitelstvo v poměru ke statu a statni správě« o bojazni proti temu, da bi učitelj postal samo uradnik in bi se tako postopalo z njim, ker bi to bilo na škodo učiteljstva, šole in naroda ter škodo, ki bi jo povzročil centralizem šolstvu. Večina učiteljstva je za podražavljenje, ker čuti nesigurnost svojega pravnega in materialnega položaja in se boji, da bi ne bilo dovolj preskrbljeno za kritje plač, ker prejemi nikoli niso dovolj osigurani v budgetu. Država prispeva sedaj 7, deželni odbor pa 1 osmino za učit. plače.

—čh Plenum čeških učit. društev ZUS je sprejel 30. VI. resolucijo, da se 10.000 učiteljev in učiteljic iz ZUS prostovoljno priklasi in stopi z vsem navdušenjem v službo propagatorjev napredka, duhovne in npravstvene povzdige ter demokratične ideje med člsl. narodom. V resoluciji je proglašen rimski klerikalizem za največjega sovražnika države. Katol. škof Kašpar v Kraljevem Gradcu, ki je v pastirskem listu radi tega napadel imenovano učiteljstvo, je dobil v »Češ. Učit.« krepak odgovor. — V Č. pri Plznu so se starši poslužili tozadevnega zakona. Zato je v tamkajšnji šoli veronauk ukiniten.

—čh 11. oktobra — na smrtni dan češ. heroja Žižke — se bodo vršile velike proslave. Učiteljstvo sodeluje z veliko vneto pri teh proslavah in zahteva, da postane tudi ta proslava enaka Husovi, tradicionalna v republiki ter da se jo praznuje vsako leto kot narodni praznik.

—čh Zelo interesanten je v zadnji številki »Čes. Učitelja« članek, ki opisuje plačilni sistem češ. tvorniškega posestnika F. Baťa, ki ga ta zamišlja za češ. učitelje in s katerim hoče zvečati delavnost učiteljstva. (Kakor da je učitelj stroj, otrok pa mrtvo blago!) A iz mnogih ozirov — posebno onih na državo — je učiteljstvo proti takemu »amerikanizmu«, pač pa zato, da bi bili odstranjeni vzroki, ki tvorijo brez krivde učiteljstva zapreke pri vzgoji in pouku.

—čh V isti številki najdete tudi ponatisnjen odstavek »Demokracija* ali anarhija« iz Masarykove knjige »Svetovna revolucija«. Filozof in državnik se tu predvsem izreka za odpravo političnega indiferentizma (a ne v strankarskem smislu, temveč z ozirom na zanimanje za zakonodajo in upravo!) in se zavzema za večje zanimanje za državno upravo. Po Masaryku tvori tak indiferentizem podlago absolutizmu.

—čh Prosvetno ministrstvo namerava odpreti novi tip šole na Češkem — Pedagoško akademijo, ki bo namenjena za učitelje osnovnih šol.

Iz Rusije.

DRAGO HUDE:

ŠOLSKI ZAKON V RUSIJI.

(Dalje.)

Kakor razvidi vsakdo iz navedenega, je šola v Rusiji do ožena samo za proletarce in delavce. Otroci drugih družin se ne sprejemajo. »ako« šolska mreža ni dovoljno razširjena«. V Rusiji tedaj niso vsi ljudje enakopravni kar je vendar glavni pogoj socialističnih in komunističnih načel. V tem zakonu se gotove razredne kaste favorizirajo, kar bije v obraz vsaki poštenosti. Boljševiki so podrlj caristično Rusijo, češ, da jo hočejo popraviti, modernizirati ter obnoviti v modernem smislu, pa so ji dali tak zakon za šole, ki bi se ga sramovali Turki in zamorci. Največja sramota je, komu brani ti pot do izobrazbe. Pod carjem tega ni bilo!

V sedanjih Rusiji stopajo dijaki z desetletno šolsko izobrazbo na vseučilišče, medtem ko je po vseh kulturnih državah predpisana doba 12 let. Ta čas gotovo ne zadostuje, da bi učence v toliko usposobili, da bi mogli slediti predavanjem na univerzah. Al! pa so degradirali tudi univerze ter jim določili manjši delokrog.

Pojem »delovna šola« znači industrijsko in kmetiško šolo in stoji tedaj taka šola popolnoma v profesionalnem absolutizmu. Vsi drugi, ki se hočejo po-

svetiti drugim meščanskim stanovom, ne najdejo v teh šolah dovolj splošne izobrazbe.

V gornjem zakonu manjka odredba o obveznem šolskem obisku. Tudi to znači, da sovjeti ne mislijo pospeševati splošne izobrazbe ruskega ljudstva, ker k temu nikogar ne silijo. Res je, da taka točka o obveznem šolskem obisku znači,

da narod ni še dovolj prosvetljen, ker ga je potreba siliti v šolo, toda do sedaj še ni na svetu takega naroda, ki bi lahko pogrešal tega člena. Ali pa morda mislijo sovjetski komisarji, da je taka država Rusija, iz katere je zbežala vsa inteligenca.

(Dalje prih.)

Učiteljska Samopomoč — naša stanovska zavarovalnica.

Društvo ima 1536 članov. — Posmrtnina znaša že Din 7680. — Sprejemne pristojbine so nizke, največ od Din 25 do Din 74. — Članski prispevek za smrtni slučaj samo Din 5. — Pri najdaljšem vplačevanju ne plačaš niti polovice zneska, katerega si zagotoviš z dnem sprejema. — Članstvo se lahko dvigne na 3000 do 5000 članov. Posmrtnine bo potem Din 15.000, do Din 30.000. — Vsak učitelj (profesor), vsaka učiteljica, soproga ali vdova učitelja (profesorja) naj bo član Učit. Samopomoči! — Priglasite in vpišite se takoj! — V ZADNJI SEJI JE BILO SPREJETIH 378 NOVIH ČLANOVI!

NOVA PRAVILA.

I. Ime društva.

§ 1.

Društvo se imenuje »Učiteljska samopomoč v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev«.

II. Namen društva.

§ 2.

Društvo ima namen, po smrti družstvenikov dati zakonitim dedičem podporo, da se obvarujejo pred najbližjo stisko in bedo.

§ 3.

a) Po družstvenikovi smrti izplača — brez ozira na slučaj smrti — društveno načelstvo po sprejemu uradnega mrtvaškega lista in društvene sprejemne listine zakonitim dedičem tolikokrat po 5 Din, kolikor šteje društvo članov, čeprav do tega časa še vsi niso vplačili doneskov.

b) Pravico do podpore imajo:

1. Družstvenikova vdova, oziroma vdovec družstvenice;

2. po družstveniku-vdovcu, oziroma po družstvenici-vdovi otroci;

3. po družstvenikih, ki nimajo otrok in niso oženi ali omoženi zakoniti dediči, katere imenuje dotični družstvenik v sprejemni listini ali v posebnem pismu društvenemu načelstvu. Ako se oženi, oziroma omoži družstvenik, izgubi ta izjava veljavo, če se glasi v korist kakih drugih oseb kot ženi, oziroma možu in če po svoji poroki ne odloči drugače. Ako ni zakonitih dedičev, ali pa če se odpovedo podpori, pripada vsa dediču določena gotovina rezervni podporni zalogi.

c) Odstop ali ceslja družstvenikovim dedičem pripadajoče podpore ni mogoče ter se tudi ne more rubiti.

III. Sredstva, da se dožene namen.

§ 4.

a) Vsak družstvenik plača po smrti enega družstvenika donesek za prihodnji slučaj smrti. Za prvi slučaj plača pri sprejemu v društvo.

b) Plačati se mora tekom enega meseca po družstvenikovi smrti, ki se razglasi v učiteljskih glasilih, oziroma se naznani družstvenikom na njih stroške po pošti.

c) Ako se slučaj smrti ponavljajo pogosto drug za drugim, je treba te zneske na poziv društvenega načelstva odposlati v 14 dneh, oziroma tudi v 1 tednu po objavljeni smrti.

d) Družstveniki, ki ne plačajo v teh obdobjih dolžnih zneskov s pristojbinami vred, se izključijo iz društva po trikratnem brezuspešnem pismenem opominu v navadnih razmerah in vsakokratnih presledkih po 14 dni, a v nujnih slučajih po en teden ter izgube vse pravice družstvenikov.

§ 5.

a) Da more društvo izpolnjevati svoje dolžnosti, četudi se hitro ponavljajo slučaj smrti, se ustanovi rezervna podporna zaloga.

b) V to plača vsak družstvenik do meseca februarja vsakega leta 2 Din; v rezervno podporno zalogo pripadajo tudi vsa doplačila družstvenikov (§ 7.), darila itd.

§ 6.

a) Vpisnine se plača 10 Din, ta se porabi v društvene izdatke.

b) Za upravne stroške plača vsak družstvenik pri prvem slučaju smrti v letu 4 Din; preostanki pridejo v rezervno podporno zalogo.

c) Vsa vplačevanja se pošiljajo društvenemu načelniku.

IV. Ustanovitev društva.

§ 7.

a) Družstveniki morejo biti učitelji, njihove žene in pa učiteljice javnih in zasebnih šol v kraljevini Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki svoj pristop naznanijo načelstvu.

b) V društvo se sprejmejo le oni, ki še niso stari nad 45 let in so ob času priglasitve zdravi. V dvomljivem slučaju more društveni odbor zahtevati od priglašenca zdravniški certifikat. Priglašenci plačajo poleg doneskov, v § 6. določenih, še pristopnino, ki se ravna po starostnih letih, in sicer:

od 20—25 let	1 Din
« 25—30 »	5 »
« 30—35 »	20 »
« 35—40 »	30 »
« 40—45 »	50 »

c) Izključeni in prostovoljno izstopivši družstveniki morejo zopet vstopiti v društvo, če doplačajo vsa od izstopa zaostala vplačila.

d) O sprejemu v društvo sklepa društveni odbor; če koga ne sprejme, mu ni treba navesti vzrokov. Dotične pritožbe razsoja občni zbor.

V. Sedež društva.

§ 8.

Sedež društva je ondi, kjer biva vsakokratni društveni načelnik.

VI. Posebne pravice in dolžnosti družstvenikov.

§ 9.

a) Vsak družstvenik ima aktivno in pasivno volilno pravico v društveno vodstvo, se sme ude-

leževati občnih zborov, staviti predloge in nasvete ter glasovati.

b) Družstveniki, ki so izstopili iz učiteljske službe, ostanejo še dalje toliko časa v društvu, dokler izpolnjujejo društvena pravila.

c) Ako ne more družstvenik zaradi mobilizacije izvrševati svojih dolžnosti, se ne izključi iz društva, temveč se v slučaju njegove smrti izplača dedičem podpora po odtegnjenih zaostalih vplačilih; če se pa vrne, mora doplačati vsa zaostala doplačila.

d) Prostovoljni izstop iz društva se mora pismeno javiti društvenemu načelniku.

e) Prostovoljno izstopivši in izključeni družstveniki morajo doplačati vsa zaostala vplačila; iztirjati se morejo tudi sodnim potom.

VII. Društveno vodstvo.

§ 10.

a) Društveno vodstvo oskrbuje odbor. Odbor sestoji iz načelnika, njegovega namestnika, tajnika, dveh odbornikov in treh namestnikov, ki nadomeščajo glavne odbornike v vsakem slučaju.

b) Vse odbornike in namestnike voli občni zbor z nadpolovično večino glasov za dobo treh let. Izstopivši odborniki in namestniki se smejo zopet voliti.

c) Občni zbor voli tudi tri pregledovalce računov, ki imajo nalog, pregledati društvene knjige in račune pred občnim zborom in enkrat nenadoma med letom ter o tem poročati občnemu zboru.

§ 11.

a) Društveni načelnik, ako ne utegne — pa njegov namestnik — zastopa društvo na zunaj, izplačuje v imenu društva vsa plačila, prejema vsa vplačevanja, vodi vsa zborovanja, shranjuje društvena pisma in imetje ter podpisuje s tajnikom vsa društvena pisma in naznanila.

b) Tajnik opravlja vsa pismenska opravila in podpisuje z načelnikom vsa društvena pisma in naznanila.

c) Odborovi sklepi so veljavni, če so navzočni z načelnikom vred trije člani odbora. Odbor sklepa z nadpolovično večino glasov pričujočih odbornikov; kadar je enoliko glasov, odloči načelnik.

VIII. Občni zbor.

§ 12.

a) Občni zbor je vsako tretje leto navadno takrat, ko se vrši kongres Udruženja Jugoslovanskega Učiteljstva. Odbor skliče občni zbor in sestavi dnevni red. Sklepen je, ako je zastopano 20 družstvenikov. Ako ni sklepčen občni zbor, se skliče čez pol ure drugi, ki je sklepčen pri vsakem številu navzočih družstvenikov. Občni zbor sklepa z relativno večino glasov; kadar je enoliko glasov, odloči načelnik. Načelnik se voli z listki, način volitve drugih odbornikov odločuje občni zbor od slučaja do slučaja. Ako se pri dveh volitvah ne doseže nadpolovične večine, pride do ožje volitve; kadar je enoliko glasov, odloči žreb.

b) Izredni občni zbori se sklicujejo:

1. Kolikokrat se zdi potrebno odboru ali pa pregledovalcem računov.

2. Ako ena tretjina družstvenikov to zahteva in naznani odboru predmet, o katerem naj se razpravlja na izrednem občnem zboru.

c) Redni predmeti, ki jih more imeti vsak občni zbor, so:

1. poročila;

2. sklepanje o onih družstvenih zadevah, ki so na dnevnem redu;

3. sklepanje o pritožbah izključenih družstvenikov ali onih učiteljev in njihovih žen in učiteljic, katerim se je odrekel pristop;

4. volitev odbora in pregledovalcev računov;

5. predelanje pravil in razpust društva.

IX. Društveni prepri.

§ 13.

Prepire o družstvenih zadevah med društveniki razsojijo sodniki. Vsaka stranka voli dva zastopnika izmed družstvenikov in ti volijo petega načelnikom.

X. Razdruženje.

§ 14.

a) Ako se dozna, da društvo ne more dalje obstajati, se skliče le v ta namen izredni občni zbor, pri katerem mora biti navzočna vsaj polovica družstvenikov; od teh morata glasovati dve tretjini za razpust društva.

b) Ako se po dvakratnem sklicanju ne udeleži izrednega občnega zbora polovica družstvenikov, se sklepa pri vsakem številu navzočih družstvenikov z dvotrejtno večino.

§ 15.

Ako preneha društvo prostovoljno, ali če ga razpusti pristojna oblast, se razdeli društveno imetje med družstvenike, ki so še pri društvu, po razmerju časa, v katerem so bili pri društvu.

§ 16.

Na pečatu je naslov: Društvo »Učiteljska samopomoč«.

Pričujoča pravila je odobrilo ministrstvo za notranje zadeve oddelek za Slovenijo z odlokom z dne 8. maja 1925., štev. 2479.

Naročajte vse knjige pri Učiteljski knjigarni!